

Legionellawetgeving op een rijtje

ER BESTAAN WETTEN VOOR DRIE VERSCHILLENDE SOORTEN WATER: DRINKWATER, ZWEMBADEN EN KOEL- EN PROCESWATER. DE UITWERKING VAN DEZE WETGEVING IS VOOR ELK SOORT WATER VERSCHILLEND. HIERDOOR IS HET VOOR EEN GROOT AANTAL GEBOUWEIGENAREN NIET DUIDELIJK WELKE VERPLICHTINGEN ZE HEBBEN.

Wij krijgen regelmatig vragen van medewerkers van bijvoorbeeld woningbouwverenigingen, sportcomplexen en industrieën over hun verantwoordelijkheden. Met dit artikel hopen we daar duidelijkheid over te verschaffen.

In 2000 heeft de overheid de 'tijdelijke regeling Legionellapreventie in leidingwater' in het leven geroepen. Dit hield in dat voor elke collectieve installatie een risico-inventarisatie (RI) en

beheersplan opgesteld diende te worden. Deze regeling is nu omgezet in een algemene maatregel van bestuur (AMvB) die nog in werking moet treden. Tot die tijd beroept de overheid zich op de zorgplicht om maatregelen uitgevoerd te krijgen. Wel heeft de overheid een onderverdeling gemaakt in risicogroepen en is er wetgeving over proceswater verschenen. Er was al regelgeving voor hygiëne in zwembaden, die uitgebreid is met eisen voor Legionellapreventie.

"Gebouwen die vallen onder hoog- en middelmatig risico zijn verplicht om een RI en een beheersplan te hebben"

	Leidingwater	Zwembadwater	Koel- en proceswater
Ministerie	VROM	VROM	SZW
Uitgangspunt	Zorgplicht	Zorgplicht	Zorgplicht
Wetgeving	Waterleidingbesluit (toevoeging Legionella- preventie moet nog verschijnen)	WHVBZ	Artikel 4.87 van het Arbobesluit
Aanverwante regelgeving en richtlijnen	NEN 1006, Vewin werkbladen, ISSO 55.1	Modelbeheersplan van Infomil	AI-bladen (moet nog verschijnen)
Handhaving	VROM Inspectie	VROM Inspectie	Arbeidsinspectie
Toezicht	Waterleidingbedrijven	Provincie	Arbeidsinspectie
Verplichtingen	Zie tabel 2	Risico Inventarisatie en beheersplan	Risico Inventarisatie en beheersplan

Tabel 1: Overzicht wetgeving Legionellapreventie

Drinkwater

Sinds februari 1999 (Bovenkarspel) is heel Nederland bekend met de Legionellabacterie. In de loop der tijd hebben er regelmatig artikelen in de kranten en tijdschriften gestaan waarin melding werd gedaan van alweer een Legionella-besmetting. Onder installateurs en adviseurs is in die tijd ook veel informatie over Legionella vergaard en zal iedereen uit de branche wel eens iets met Legionella te maken hebben gehad. De basis voor al deze acties vormde natuurlijk de schrik naar aanleiding van de ramp in Bovenkarspel. We mogen aannemen dat als die ramp niet had plaatsgevonden, er lang niet zoveel aandacht aan Legionellapreventie zou zijn besteed.

Vlak na de uitbraak in Bovenkarspel vond iedereen het nodig dat er vanuit de overheid iets gedaan moest worden om ons te beschermen tegen dergelijke rampen. De overheid heeft vervolgens in 2000 de 'tijdelijke regeling Legionellapreventie in leidingwater' in het leven geroepen. Deze wet was tijdelijk, maar wel streng. De eigenaar van een gebouw met een collectieve watervoorziening waarin water verneveld werd en waarbij risico op blootstelling aan Legionella bestond, was verplicht een beheersplan te hebben. Dit betekende dus dat

alle sportverenigingen, ziekenhuizen, hotels, kantoren, fabrieken, brandweerkazernes, enz. een RI en beheersplan moesten hebben.

Na een aantal jaren bleek dat invoering van deze regeling vooral de grote steden op hoge kosten zou jagen. Ook moesten er onevenredige bedragen uitgetrokken worden om bijvoorbeeld kantoorpanden met slechts een enkele douche Legionella veilig te maken.

De overheid heeft vervolgens besloten om bij het omzetten van de tijdelijke regeling naar een AMvB een risico-indeling te maken.

Risico categorie	Locaties
Hoog risico	Ziekenhuizen waar patiënten verblijven die veel risico lopen op Legionellose.
Middelmatig risico	Overige ziekenhuizen, zorginstellingen, zwembaden, gevangenissen, hotels, campings.
Laag risico	Sportcomplexen, onderwijsinstellingen, de meeste bedrijven, wooncomplexen met centrale levering van warm water.

Tabel 2: Enkele voorbeelden van gebouwen binnen de risico-indeling

Gebouwen die vallen onder hoog- en middelmatig risico zijn verplicht om een RI en een beheersplan te hebben. Hierop zal ook gecontroleerd worden. Ook is men waarschijnlijk verplicht 2 maal per jaar monsters te laten nemen voor controle op Legionella. De inhoud van de RI

Legionellawetgeving op

en het beheersplan moet overeenkomen met het ISSO handboek 55.1. (Praktijkhandleiding Legionellapreventie in leidingwater). Hierin staat duidelijk vermeld wat er in een RI en een beheersplan moet staan.

Gebouwen die vallen in de categorie laag risico hoeven geen RI en beheersplan te hebben. Dit wil echter niet zeggen dat gebouwen van de laagrisico categorie overal vanaf zijn. Men moet wel voldoen aan de aanverwante regelgeving (onder meer NEN 1006; 'Algemene voorschriften voor leidingwaterinstallaties' en de werkbladen van de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland; 'Vewin', zie tabel 1) en het water mag niet meer dan 100 KVE per liter bevatten. Waterleidingbedrijven zullen controleren of de installatie aan deze eisen voldoet.

De beste en misschien enige methode om aan de zorgplicht te voldoen, is het uit laten voeren van een RI en het bijhouden van een beheersplan. Al is het alleen maar om in geval van aansprakelijkheidsstelling aan te kunnen tonen dat men alles heeft gedaan om problemen met Legionella te voorkomen.

Koel- en proceswater

Natuurlijk groeit Legionella niet alleen in leidingwater, het kan ook in proceswater uitstekend gedijen. In situaties waarbij proceswater verneveld wordt, kan dit risico op blootstelling aan Legionella inhouden. Koeltorens en luchtbehandelingkasten vormen de grootste groep installaties, maar ook directe vernevelingunits en sproei-installaties (autowasstraten) vallen hieronder.

Het ministerie van SZW heeft haar tijd genomen om regelgeving op te stellen. Sinds januari 2004

is Legionellapreventie in de Arbo-wet opgenomen. De praktische uitvoering van deze wet zal in aanvullende richtlijnen (Arbo-Informatiebladen) vermeld worden.

Deze richtlijnen zullen voor een groot deel gebaseerd zijn op Engelse richtlijnen. Hier heeft men al enige jaren ervaring met Legionellapreventie in leidingwater. Het principe van de zorgplicht is er nogal letterlijk opgenomen in de wetgeving; zorg dat je werknemers geen schade oplopen door jouw acties en laat maar zien wat je daarvoor doet. De Nederlandse wet lijkt hier erg veel op. Er zijn een aantal algemene maatregelen vastgelegd. Hieronder staan bijvoorbeeld de maatregelen voor voorkoming of beperking van de blootstelling aan Legionellabacteriën in koeltorens genoemd:

- Beperk zoveel mogelijk het ontstaan en de verspreiding van waternevel.
- Vermijdt zoveel mogelijk stilstand van water in leidingen, reservoirs en appendages.
- Zorg dat de installatie en het water in de installatie schoon blijven.
- Beperk vermeerdering van Legionellabacteriën zoveel mogelijk door toepassing van waterbehandelingstechnieken.
- Zorg er voor dat een juiste en veilige werking van de installatie conform de processpecificaties wordt gewaarborgd.

Zo zijn er ook nog maatregelen genoemd welke in het beheersplan opgenomen moeten zijn, zoals een beschrijving van het systeem, de metingen, de richtwaarden, enz. Hoe deze maatregelen uitgevoerd moeten worden en op welke manier de bacteriegroei in de hand gehouden moet worden, staat verder niet vermeld. Dit kan naar eigen goeddunken ingevuld worden, zolang het maar aan de zorgplicht voldoet.

Worden er toch werknemers of omwonenden

ziek, dan bestaat de kans dat de eigenaar voor de rechtbank uit moet leggen waarom hij zich niet aan de zorgplicht heeft gehouden en loopt men de kans strafrechtelijk vervolgd te worden indien men er niet alles aan gedaan om Legionella te voorkomen.

Zwembadwater

Bij zwembaden is de WHVBZ (Wet Hygiëne en Veiligheid van Badinrichtingen en Zwemgelegenheden) van toepassing. Deze wet is uitgebreid met aanvullende regels voor wat betreft Legionellapreventie. Ook hier is de eigenaar van de installatie verplicht een RI en beheersplan te hebben en dienen regelmatig monsters genomen te worden om de veiligheid van de gasten te waarborgen. Aangezien er toch al een verplichting was om het zwembadwater regelmatig te laten analyseren, is de invoering van een beheersplan in zwembaden eenvoudig op te nemen in het bestaande beheer. Dit wil zeker niet zeggen dat er minder Legionellaproblemen spelen in zwembaden. Door de hoge temperaturen in een zwembad is groei van de bacterie niet voor 100% uit te sluiten. Hierdoor is het beheer in zwembaden dan ook zo belangrijk.

Er bestaat een modelbeheersplan voor zwembaden. Hierin staat duidelijk vermeld waaraan een beheersplan moet voldoen.

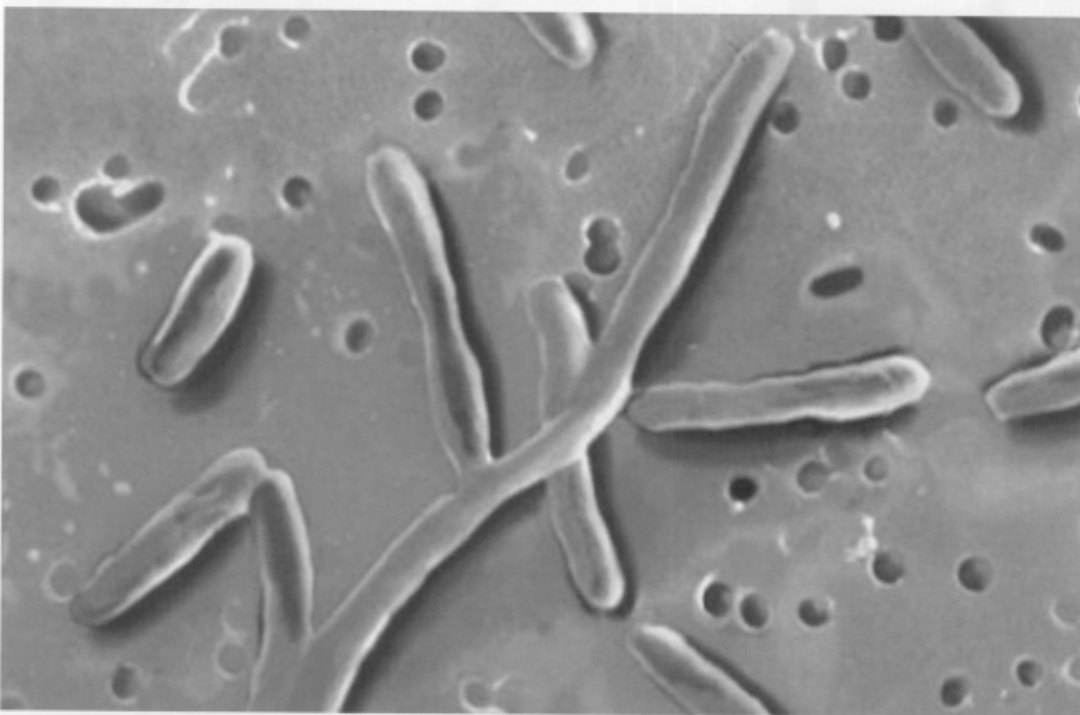
Conclusie

Voor zwembadwater zijn duidelijke richtlijnen voorhanden. Er bestaat een praktische handleiding waarin duidelijk vermeld staat wat men moet doen om aan de richtlijnen te voldoen.

Voor drinkwater is dit ook het geval. Voor de midden- en hoogrisico categorie bestaat wel een duidelijke richtlijn; de ISSO handleiding geeft duidelijk aan wat er van een eigenaar verwacht. Echter vooral de verantwoordelijkheid bij de grote groep die valt onder het lage risico is erg vaag.

De wetgeving voor koel- en proceswater is duidelijk. De praktische invulling van de wet is dit zeker niet. Het wachten is dan ook op arbeidsinformatieblad AI 32. Hierin zal hopelijk meer informatie staan over het beheersplan, de metingen en de verplichte monsternamingsfrequentie.

Tekst: A. Hulskers

"Legionella kan ook in proceswater uitstekend gedijen"